

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Старобільськ, 2015. 20 с.

УДК 378.041:001.891

ФУНКЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА РІВНІ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Сергєєва О. А.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті представлено підходи щодо визначення науковцями таких ключових для роботи понять як «наука», «наукове дослідження» та «науково-дослідна робота студентів». Висвітлено функції, які відіграє науково-дослідна робота студентів у навчальному процесі та представлено основні рівні науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти США. На основі аналізу педагогічної літератури встановлено, що основними функціями науково-дослідної роботи є: освітня, дослідницька, розвивальна, виховна, організаторська. Проаналізовано рівні науково-дослідної роботи студентів США в залежності від рівня їх самостійності при виконанні завдання.

Ключові слова: науково-дослідна робота, студенти, функції.

ФУНКЦИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ И УРОВНИ ЕЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Сергеева Е. А.

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

В статье представлены подходы к определению таких ключевых для работы понятий как «наука», «научное исследование» и «научно-исследовательская работа студентов». Проанализированы функции, которые занимает научно-исследовательская

работа в высших учебных заведениях США. На основе анализа педагогической литературы установлено, что основными функциями научно-исследовательской работы являются: образовательная, исследовательская, развивающая, воспитательная и организаторская. Проанализированы уровни научно-исследовательской работы студентов США в зависимости от уровня их самостоятельности при выполнении задания.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, студенты, функции.

FUNCTIONS OF STUDENTS' SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITY AND LEVELS OF ITS ORGANIZATION

Sergeyeva O.

V. N. Karazin Kharkiv National University

The article presents approaches to the definition of such key concepts as "science", "scientific research" and "students' scientific and research activity". The functions of scientific and research activities in US higher educational institutions are analyzed. On the basis of the pedagogical literature analysis, it is found that the main functions of scientific and research activities are: educational (combination of training and preparation for creative work), research (joint research with students and teachers involved, participation in methodological, applied or fundamental research), developmental (development of students' creative abilities, formation of the desire or drive to participate in research activities), disciplinary (independence in activities and reasoning, personal enrichment, ability to use theoretical knowledge in practice), and organizational (cooperation with scientific laboratories, expanding the range of participants in the course of research) ones. The levels of scientific and research activities of US students are analyzed. It is concluded that there are five levels of scientific and research activities. At first level students get tasks and clear instructions, the supervisor explains them the purpose of the task and the expected results. At the second level of scientific and research activities, students receive guidance and necessary information from their supervisor. The third level is initiated by the teacher, but students

independently draw conclusions and manage their own activity, determine the best methods and ways of their implementation, take responsibility for the results of their work and its presentation. The fourth level of students' scientific and research activity is not common in US higher education establishments. In this case, students initiate the research on their own and have no guidance from teachers. At the fifth level, students also initiate research and draw up its plan. But having determined the purpose and plan, it should be agreed with their scientific supervisor, who, if necessary, makes alterations. As a rule, the examples of such activities of the fourth and fifth levels are bachelor or master's thesis or a scientific article, if we talk about juniors.

Key words: scientific and research work, students, functions.

Постановка проблеми. Відомо, що одним із головних завдань закладів вищої освіти є підготовка висококласних спеціалістів, які не тільки володіють ґрунтовними знаннями з майбутнього фаху, але й вміють творчо підходити до вирішення нестандартних ситуацій, знаходити нові неординарні підходи до виконання творчих завдань, працювати у команді.

Вважаємо, що підготовці таких спеціалістів значно сприяє залучення студентів до науково-дослідної роботи, адже цей вид роботи сприяє розвитку творчих здібностей, виховує самостійність у прийнятті рішень, занурює студентів у навчальну дисципліну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дозволяє стверджувати, що науковці неодноразово зверталися до проблеми організації науково-дослідної роботи студентів. Зокрема, В. Яремчук досліджував особливості організації науково-дослідної роботи зі студентами гуманітарного профілю; Т. Яковенко було висвітлено роль науково-дослідної роботи у розвитку творчого потенціалу студентів інженерно-педагогічних закладів освіти; І. Фроловою розкрито зв'язок науково-дослідної роботи студентів та їх саморозвитку тощо.

Мета публікації. Високо цінуючи вклад науковців у розвиток даної проблеми, вважаємо за необхідне узагальнити функції, які відіграє науково-дослідна робота у

навчальному процесі та визначити її рівні у закладах вищої освіти США, що дозволить збагатити педагогічну думку на Україні.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розглядати науково-дослідну роботу як педагогічний феномен доцільно проаналізувати її складові. Спочатку вважаємо за необхідне розкрити сутність понять «наука» та «дослідження».

На основі аналізу педагогічної літератури можна стверджувати, що комплексне дослідження науки набуває особливої актуальності у середині ХХ століття, що відбувається у результаті збільшення її значущості у суспільстві. Цілісна концепція науки є необхідним елементом для організації, керування, планування та прогнозу наукових досліджень. Зазначимо, що сутність поняття «наука» є складним та багатогранним.

Так, у Britannica, яка є найстарішою англomовною енциклопедією, наука визначається як система знань, що пов'язана з фізичним світом та явищами, що має на увазі неупереджені спостереження та систематичні експерименти. У цілому наука прагне до знань, що осягає загальні істини або операції основних законів [3].

Наукове дослідження вченими розглядається як цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають у вигляді системи понять, законів і теорій. Як правило, наукове дослідження:

- являє собою процес, спрямований на досягнення певної мети;
- є творчою діяльністю, яка спрямована на пошук нового знання, методу тощо;
- є систематичним та послідовним;
- має строгу доказовість та послідовне обґрунтування результатів роботи [8, с.18].

Представивши основні складові науково-дослідної роботи, наведемо визначення цього педагогічного феномену, що зустрічається в американській педагогічній літературі. Так, Рада з питань науково-дослідної роботи студентів у США (CUR) зазначає, що науково-дослідна робота студентів базується на освіті через дослідження

та вказує, що це – науковий пошук, що проводиться здобувачами освіти та результатом якого є інтелектуальний або творчий вклад у дисципліну [2].

Хейлі М. та А. Дженкінс розглядають науково-дослідну роботу студентів як систему заходів та сукупність організаційних форм сумісної роботи студентів, викладачів та аспірантів, що спрямовано на засвоєння студентами методів, засобів та навичок виконання наукових досліджень, розвиток їх інтелектуальної культури та здібностей до творчості, підвищення їх професійної самостійності та конкурентоспроможності. Основною метою науково-дослідної роботи є створення умов, що сприяють підвищенню ефективності та якості навчального процесу в університеті.

Науковці наголошують на тому, що у процесі науково-дослідної роботи основним завданням студентів є не наукові відкриття, які більшість студентів не може зробити, а вивчення підходів до наукового дослідження у рамках тої чи іншої дисципліни.

Науковці акцентують увагу на тому, що науково-дослідна робота студентів в університетах фокусується на студенті як на особі, що навчається, дозволяє студентами «зануритися» у світ досліджень, розглядає студентів як потенційних генераторів знань, допомагає зруйнувати бар'єр між викладацькою та дослідницькою діяльністю, сприяє розвитку науки в цілому [5, с. 11].

До основних ознак науково-дослідної роботи студентів можна віднести:

- роботу з науковою літературою;
- розробку окремих
- елементів проекту;
- самостійну роботу студентів;
- відчуття відповідальності за роботу, що виконується;
- бажання внести щось нове у науку;
- можливість усного спілкування з іншими студентами та науковим керівником;

- можливість письмового спілкування з іншими студентами та науковим керівником;

- створення гарного мікроклімату для проведення дослідження [4].

Аналізуючи теоретичні аспекти організації науково-дослідної роботи студентів необхідно також висвітлити функції, які відіграє науково-дослідна робота в навчальному процесі. Зокрема, можна виділити такі функції як:

- освітня;
- дослідницька;
- виховна;
- розвивальна;
- організаторська.

Освітня функція науково-дослідної роботи полягає в органічному поєднанні навчання та підготовки до творчої праці, впровадженні в освітній процес новітніх досягнень науки та техніки, використанні на аудиторних заняттях результатів науково-дослідної роботи студентів, індивідуалізації навчання та інтенсифікації навчального процесу.

Дослідницька функція має на меті проведення сумісних досліджень студентів та викладачів, участь здобувачів освіти у методичних, пошукових, прикладних або фундаментальних дослідженнях.

Виховна функція спрямована на розвиток творчих здібностей студентів, створення умов для розкриття талантів та здібностей студентів, формуванні потреби в участі у науково-дослідній роботі та прищеплення навички раціонального використання власного часу та роботи у команді.

Метою розвивальної функції є розвиток самостійності у діях та мисленні здобувачів освіти, розвиток їхнього світогляду та уміння використовувати набуті теоретичні знання у ході проведення дослідження.

Організаторська функція полягає у розширенні співпраці із науковими лабораторіями та підприємствами та розширенні кола учасників у науково-дослідній роботі [3; 4; 5].

Розглядаючи теоретичні аспекти організації науково-дослідної роботи студентів вищих закладів освіти в США необхідно також проаналізувати рівні її організації. Зокрема, вченими виділено п'ять рівнів.

Так, на першому рівні студенти отримують завдання та чіткі інструкції до нього, науковий керівник пояснює їм мету завдання та очікувані результати. Як правило, виконання таких завдань потребує застосування традиційних методів дослідження та є першим рівнем науково-дослідної роботи. На цьому рівні виконання та результати дослідження повністю контролюються та оцінюються науковим керівником.

На другому рівні науково-дослідних робіт студенти отримують консультації та необхідну інформацію від наукового керівника. Це вже більш високий рівень виконання наукових досліджень. Прикладом наукових досліджень такого типу може бути участь студентів у дослідницьких групах у рамках літньої школи. Результатом наукового дослідження цього рівня може бути сумісна наукова праця (стаття або тези) студентів та наукового керівника. На цьому рівні науково-дослідні роботи також суворо контролюються з боку наукового керівника, але студенти вже мають можливість впливати на проведення дослідження та проявляють самостійність у проведенні дослідження.

На третьому рівні науково-дослідна робота ініціюється викладачем, але студенти самостійно роблять висновки та спрямовують власну роботу, визначають кращі методи та шляхи її виконання, беруть на себе відповідальність за результати цієї роботи та її презентацію.

Четвертий рівень науково-дослідної роботи студентів не є розповсюдженим у вищих закладах освіти США. У цьому випадку студенти самостійно ініціюють дослідження та не отримують ніяких консультацій від викладачів. Як правило,

прикладом наукових робіт такого рівня є випускні бакалаврські або магістерські роботи.

На п'ятому рівні студенти самі ініціюють дослідження та визначають план роботи. Але після визначення мети та плану дослідження, це узгоджується з науковим керівником, який за необхідності вносить корективи. Такі роботи також стосуються, як правило, випускних робіт бакалавра або магістра, або написання наукових статей, якщо мова йдеться про студентів молодших курсів [6, с. 10].

Зазначимо, що викладачі вищих закладів освіти ведуть дискусії щодо необхідності впровадження науково-дослідної роботи для всіх студентів та її впливу на їх становлення як спеціалістів та наголошують на необхідності практичного застосування таких досліджень на практиці, щоб студенти могли використовувати ці результати у подальшій професійній діяльності [1; 7].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи, зазначимо, що під час організації науково-дослідної роботи студентів для досягнення найбільших результатів доцільно враховувати функції, які вона відіграє у навчальному процесі, та коректно добирати рівень науково-дослідної роботи.

У подальшому планується розглянути форми науково-дослідної роботи студентів США та визначити шляхи їх творчого використання на теренах України.

Список використаних джерел:

1. Booth C. Research methods modules and undergraduate business research: an investigation / CBooth, J. Harrington // International Journal of Management Education. – 2003. – Р. 19–31
2. Council on Undergraduate research. Mission Statement. Official site. – Режим доступу https://www.cur.org/about_cur/.
3. Encyclopedia Britannica. – Режим доступу: <https://www.britannica.com/science/science>

4. Healey M The Essential Features of Undergraduate Research / M. Healey, D. Lopatto. – Council on Undergraduate Research Quarterly. – 2003. – March. – P. 139–142
5. Jenkins A. Developing the student as a researcher through the curriculum / A. Jenkins, M. Healey // Improving Student Learning through the Curriculum – Oxford: Oxford Centre for Staff and Learning Development, 2007. – P. 6–19.
6. Walkington H. Students as Researchers: Supporting Undergraduate Research in the Disciplines in Higher Education / H. Walkington. – The Higher Educational Establishment, York, 2015. – 34 p.
7. White R. Nursing practice should be informed by the best available evidence, but should all first level nurses be competent at research appraisal and utilisation? / R. White, S. Taylor // Nurse Education Today. – 2002. – № 3. – P. 220–224.
8. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень / Г. О. Бірта, Г. Ю. Бургу. – Київ, «Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.

УДК 37.013.42:81'246.2

КОНЦЕПТ БІЛІНГВІЗМУ У КАТЕГОРІАЛЬНОМУ ПОЛІ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Ситняківська С. М.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті проаналізований концепт білінгвізму з точки зору теорії і методики професійної освіти. На основі аналізу та характеристики поняття «білінгвізм» було визначено сутність понять «білінгвальне навчання» та «білінгвальна освіта». Під білінгвальною освітою в системі підготовки фахівців у ЗВО пропонуємо розуміти процес підготовки, за якого іноземною мовою викладаються дисципліни блоку професійної та практичної підготовки. Під білінгвальним навчанням у сфері вищої фахової освіти пропонується розуміти взаємопов'язану діяльність викладача